

KOIRAN YMMÄRRYS

”Koirat ymmärtävät sanoja kuin ihminen”, kertoo *Tiede*-lehti (31.8.2016). Uutisen mukaan asiaa on tutkittu 13 koiran ja toiminnallisen magneettikuvauslaitteen avulla. ”Koiran aivot työstävät puhetta samaan tapaan kuin ihmisen, osoittivat unkari-laiset tutkijat.” *Ilta-Sanomissa* (2.9.2016) väitetään, että koira ”voi ymmärtää jopa yli tuhat sanaa”.

Koiran ja ihmisen kieliyhtäläisyyksistä kertoo Ylekin (18.10.2018): ”Aivokuvat osoittavat: Koira tajuaa sanoja, ei vain äänensävyjä.” Ylen uutisessa selostetaan yhdysvaltalaisutkimusta, jonka mukaan ”koiran aivoihin tulee vipinää, kun se pyrkii ymmärtämään omistajansa vieraita sanoja”.

Hau-hau! Wuh-wuh! Jos olisin todella fiksu koiruli, saattaisin ymmärtää ihmisen aivoituksia ja sitä, että tämäntapaisissa uutisissa ihminen vähän oikoo mutkia. Tai no: vetää mutkat suoriksi. Pitäähän uutisen kolahtaa, pitäähän sen myydä. Mikä myisikään paremmin kuin tieteellinen tutkimus ihmisen ja koiran aivojen samankaltaisuudesta, siitä, että ihmisen ja koiran aivot, nuo verrattomat kielielimet, käsittelevät sanoja samalla tavalla! Ihmisen paras ystävähän on... vähän kuin ihminen!

Aivotutkimus on nyt muutenkin mediaseksikästä. Koiran aivojen tutkimisen ohella olemme saaneet lukea lehdistä myös ihmisaivojen tutkimisen edistysaskeleista. Välillä tuntuu siltä, että aivotutkimus tarjoilee vastauksia mitä moninai-simpiin ikuisuusongelmiin: muuttaa työelämän ja oppimisen, tuo empatiaa ihmissuhteisiin, ohjaa elämään arjen oikein. Aivotutkija voi suorastaan ”näyttää tien elämän voimaan” ja filosofisiin viisauksiin: ”Elämä on täynnä asioita, jotka tapahtuvat vain kerran.” Tokihan aivotutkijat ovat pa-neutuneet myös koiruuksien aivoituksiin. ”Aivo-tutkimuksissa on selvinnyt, että koirat ajattelevat omistajia perheenään.” Asiasta kertoo kuono.fi-verkkosivusto.

Vaikka koiran ja ihmisen pääkopassa tapah-tuu aivokuvien perusteella samantapaisia asioita, emme oikeastaan voi – jos ihan rehellisiä haluamme olla – väittää, että ihmiset ja koirat ymmärtä-vät sanoja samalla tavalla. Jotta voisimme puhua asiasta täsmällisesti, meidän olisi ensin löydettävä yhteisymmärrys siitä, mitä oikeastaan tarkoitam-me ymmärtämisellä.

Vipinä aivoissa ei vielä varsinaisesti ole ym-märtämistä, ei ainakaan, jos ymmärtämistä tarkas-tellaan kielitieteen näkökulmasta. Lingvistiikassa ymmärtäminen määritellään usein merkitysten ymmärtämiseksi, joten meidän pitää etsiä vastaus-ta myös siihen, mitä tarkoitamme merkityksillä.

Äskettäin edesmenneen kielitieteilijän M. A. K. Hallidayn ajattelua seuraten sanoisin, että moni-tasoisten ja -ulotteisten merkitysten ja niiden ym-märtämisen tutkijan on toki aiheellista olla kiin-nostunut siitä, mitä tapahtuu korvien välissä, aivoissa. Olennaisempaa on ehkä kuitenkin kat-soa, mitä tapahtuu merkitysten tuottamisen ja tulkitsemisen prosesseissa, merkitysneuvotte-luissa. Kielenkäytössä, ymmärtäjien kesken – ih-misten välissä.

VESA HEIKKINEN

Kirjoittaja on suomen kielen dosentti ja tietokirjailija.

Twitter: @tosentti